

Radek Blaheta

English Book Titles in Gerundial Form

diplomová práce, Ústav anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, leden 2006

Posudek oponenta

Předložená diplomová práce Radka Blahety se zabývá gerundií v anglických názvech nebeletristických publikací. Cílem práce je srovnání gerundiálních titulů s ostatními možnostmi pojmenování, celková analýza jejich formálních i funkčních charakteristik, a, v neposlední řadě, aplikace poznatků a metodologie na kontrastivní materiál českých překladů gerundiálních názvů. Práci, v mnoha ohledech výjimečnou, charakterizuje především právě komplexnost přístupu a schopnost interpretovat výsledky jednotlivých analýz.

Část první vysvětluje metodologii výběru materiálu. Druhá kapitola vymezuje gerundium v rámci ostatních *-ing* forem, popisuje jeho schopnost vyjadřovat temporální vztahy, potenciál pro interpretaci konatele gerundiálního děje, nominální charakter při zachování syntaktických vlastností slovesných i dynamického charakteru vyjadřovaného děje. Charakterizuje také název publikace jako specifický útvar ze syntaktického hlediska spadajícího do tzv. *block language*. Knižní titul i podtitul jsou zde též popsány z hlediska funkcí (informativní, sociální, kulturní, apod.)

Materiál zkoumání je čerpán z British National Bibliography (BNB) (výběr je omezen na tituly publikované 2004 v Anglii, po vyloučení beletrie, celkový počet je tak 34.405). Pro popis realizačních forem titulů jako celku je užito 10% všech titulů v BNB. Výsledek ukazuje, že gerundiální tituly jsou druhým nejfrekventovanějším typem názvů (7%) (po NPs, které výrazně dominují). Toto frekvenční zastoupení je následně potvrzeno absolutní proporcí gerundiálních názvů v databázi. Dalším krokem je přehledné vymezení forem, které ne/jsou do popisu zahrnuty (2.3).

Vlastní analýza příkladů v kapitole 3 navazuje na část 2.3 poukazem na potenciálně dvojznačné struktury či spojení, a brilantním výčtem faktorů dvojznačnosti blokujících. Poté následuje kvantitativní charakteristika titulů a podtitulů a jejich vzájemné porovnání z hlediska lexikálního obsazení a lišících se funkcí při stejném lexikálním obsazení, množství koordinovaných konstrukcí a vzájemného vztahu jejich členů.

Kvantitativní charakteristika je nahlížena z hlediska schopnosti gerundia vyjadřovat děj v průběhu a s tím souvisejících pragmatických aspektů (aktivní participace, potírání explicitního rozdílu mezi autorem a recipientem textu) a možnosti obejít se bez funkčních slov. Gerundiální titul je v této souvislosti srovnáván co do efektu (a efektivity např. při elektronickém vyhledávání) s ostatními možnostmi vyjádření téhož propozičního obsahu. Vysoká četnost některých lexémů v gerundiu (*understand, make a manage*) souvisí s rozsáhlou volností souvškytu s různými typy předmětů. Frekventovaná slovesa jsou dále hodnocena z hlediska svého syntakticko-sémantického potenciálu. Důležité je též upozornění, že přes zřetelnou převahu určitých sloves v gerundiálních názvech není tento typ názvu na tyto lexémy omezen, nýbrž je produktivní.

Ze syntaktické charakteristiky (3.1.3) třiceti početně nejvíce zastoupených vyplývá marginální zastoupení gerundií bez doplnění, a obecně malé zastoupení jiných valencí než VO, což souvisí s funkční strukturací propozičního obsahu. Sémantická klasifikace nejfrekventovanějších lexémů a sémantických rolí jejich doplnění (3.1.4) ukazuje, že nejvíce zastoupeny jsou skupiny „*control*“, „*cognition*“ a „*creation*“, což opět souvisí s motivací užití gerundia v názvu knihy. 3.1.5 rekapituluje funkce gerundiálního titulu, jak byly vymezeny v teoretickém úvodu.

Oddíl 3.2 představuje stylistickou charakteristiku třiceti vybraných textů, kdy se autor pokouší prokázat vztah mezi funkčním stylem textu a gerundiálním titulem. Ač korelace mezi gerundiálním titulem a popularizačním textem či textem návodným existuje, gerundia lze najít i u publikací do těchto kategorií nespádajících. Funkční charakteristika titulů je provedena pomocí teorie mluvnických aktů, která umožňuje ilokuční záměr klasifikovat a explikovat (klasifikace dle Bacha a Harnishe). Většina titulů je řazena do kategorie konstativ a direktiv.

Funkční charakteristika je důležitá nejen pro popis ‚efektu‘ gerundiálních titulů v angličtině (mj. z hlediska vztahu mezi autorem a příjemcem), nýbrž i pro poslední část práce (3.3), která se zabývá překlady gerundiálních titulů do češtiny, tj. jazyka, který odpovídající kategorií nedisponuje. Autorovi se daří v této části zúročit všechny poznatky získané v částech předchozích v tom smyslu, že při hodnocení výsledného překladu dokáže porovnat různé aspekty ekvivalence originálu a jeho překladu, od aspektů strukturních, přes aspekty členění informace, pragmatické funkce či intence, včetně srovnání frekvenčního. Tato část práce je velmi cenná nejen z hlediska přehledu možných alternativ, ale zejména z hlediska vytvořené metodologie pro vědomou volbu strategie a možnosti porovnání zvolené varianty.

Práci doplňuje osm příloh v tištěné části a šest příloh v elektronické formě.

Poznámky:

- Oddíl 3.1.4.4 *Subject area scope* – souvisí s kolokačními možnostmi sloves (str. 51)?
- V jakém vztahu je popis ilokuční síly v Appendix 6 a konečné rozlišení *constative / directive* v 3.2.2.1? Tj. v mnoha případech se uvádí zároveň *directive* a *constative* např. u *Thinking Ecologically*.
- jaký je vztah alternativy *Let's (make) ...k* ostatním *directives*? Jde o formu omezenou na dětské publikace či zastaralou?
- zařazení názvu *Modelling and acting for kids*? Cf. str. 27 – „name of a discipline“
- rozlišování mezi *going* a *going to* v sémantické klasifikaci?
- bylo by možné zpřehlednit některé tabulky, např. v tabulce 2 (str. 39) není zjevně vyjádřen vztah mezi jejími částmi, tj. že rozdíl mezi *total* a *only* spočívá v odečtení 127 dvojic (tj. že řádky $1+3=4$ a $2+3=5$). Navíc chybí údaj o celkovém počtu zkoumaných gerundiálních vazeb (? 3.160). Totéž se týká tabulky 3 (str. 40). V tabulkách 4 a 5 by bylo vhodné doplnit celkový součet pro N1 a N2 – zpřehlednila by se návaznost na předcházející tabulky. Tabulky 11, 15 či 16 by bylo možné seřadit dle frekvence.
- Nepřehledné členění v kap 3.1.2.2; doporučila bych psaní nízkých číslovek slovy (str. ..38, 47, 97, 103, atd.) a čárku/mezeru mezi stovkami a tisíci.
- v obsahu chybí odkaz na elektronické přílohy

Závěr:

Jak již bylo zmíněno, práce je mimořádná zejména širokou škálou prováděných analýz (strukturních, interpretativních i marketingových), přičemž je patrné, že diplomand si je dobře vědom vzájemné souhry faktorů syntaktických, lexikálních, aktuálně větně-členských i frekvenčních. Rozbory nejsou samoučelné, nýbrž jsou všechny důkladně interpretovány a využity. Na diplomové práci je třeba ocenit též její praktický dosah, ať z hlediska překladatelské praxe, tak z hlediska praxe editorské či uživatelské. Aktuálnost tohoto výzkumu potvrzuje nejen konzultace s profesionály, nýbrž i technologicko-informační aspekt práce s databázemi knihoven či s internetovým vyhledáváním (tj. název a jeho „searchability“).

Předloženou diplomovou práci Radka Blahety k obhajobě doporučuji a hodnotím ji známkou výbornou.

V Praze dne 2. února 2006

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.

